

Жорнокуй Юрій Михайлович
*доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України,
завідувач кафедри цивільного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0001-9669-6062*

ОБ’ЄКТ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наукова робота присвячена дослідженню проблем, що виникають щодо визначення об’єкта правових зв’язків у сфері інвестування інноваційної діяльності. Автором проаналізовано два основні підходи до розуміння такого об’єкта – об’єкт права промислової власності та інноваційний продукт або технологію. Зроблено висновок, що саме об’єкт права промислової власності є об’єкт правовідносин у сфері інвестування інноваційної діяльності.

Ключові слова: об’єкт, промислова власність, технологія, інвестування інноваційної діяльності.

Zhornokui Yurii
*Doctor in Law, Professor, senior scientific employee of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of the NALS of Ukraine, head of Civil Law and Procedure
Department of Kharkiv National University of Internal Affairs
ORCID: 0000-0001-9669-6062*

OBJECT OF LEGAL RELATIONS IN THE FIELD OF INVESTMENT INTO INNOVATION ACTIVITY

The scientific work is focused on studying the problems that arise in regard to determining the object of legal relations in the field of investment into innovation activity. The author has analyzed two main approaches to understanding such an object – the object of industrial property rights and an innovative product or

technology. It has been concluded that the object of industrial property rights is the object of legal relations in the field of investment into innovation activity.

Key words: object, industrial property, technology, investment into innovation activity.

Основою проведення венчурного інвестування інноваційної діяльності є творчий пошук можливості встановлення об'єктивної істини тих чи інших процесів і, по можливості, втілення їх у промислове виробництво. Тому, з використанням норм законодавства про інтелектуальну власність визначається, кому належить результат інтелектуальної творчої діяльності, втілений у певну об'єктивну форму (патент, свідоцтво тощо) [1, с. 28].

Переведення економіки України на інноваційну модель розвитку однією з передумов має комерціалізацію результатів інтелектуальною діяльності. Актуальність цього питання зумовлена тим, що об'єкти права інтелектуальної власності є основою інноваційного розвитку будь-якої держави, що визначає її економічну могутність та конкурентоспроможність її товарів та послуг на міжнародному ринку [2, с. 101]. Питання правової охорони об'єктів інтелектуальної власності віднесені до числа найважливіших в сфері інноваційного підприємництва. Вони покликані забезпечити основу венчурного інвестування інноваційної діяльності і є необхідною умовою, без якої інноватор не захищений у конкурентному середовищі.

Проте наукова спільнота не має єдиного розуміння об'єкта правових зв'язків, пов'язаних з інвестуванням інноваційної діяльності. Крім об'єктів права промислової власності, об'єктом інвестування інноваційної діяльності пропонується визнавати інноваційний продукт або технологію.

Так, щодо першого обстоюється думка про те, що особливістю інноваційного інвестування слід назвати те, що його основою є інноваційна складова, а базовим елементом останньої виступає специфічний об'єкт господарських правовідносин – інноваційний продукт. Таким чином, за інноваційного інвестування, в основі якого лежить інноваційний продукт, який запускається у процес виробництва, де і з'являється інноваційна продукція, інвестор отримує певний набір базових інвестиційних прав. По-перше, цей об'єкт стає вироб-

ничим активом, по-друге, він запускається у виробництво, по-третє, інвестор набуває право брати участь у розподілі прибутку. Однак усі ці відносини реалізуються у різних правових режимах залежно від правових форм [3, с. 84, 93]. Як бачимо сам вказаний підхід містить у собі певні неузгодженості, оскільки зводиться до різновекторного спрямування відносин, спрямованих на отримання інноваційного продукту, що робить неможливим визнати його об'єктом інвестування інноваційної діяльності.

Розуміючи об'єктом досліджуваних відносин технологію, окремі фахівці зауважують, що нею треба розуміти цілісну, інтегративну систему елементів, що має відкритий характер, складається із сукупності виробничих методів і процесів, наукових знань і відомостей про послідовність окремих виробничих операцій, механізмів, устаткування, приладів, що функціонально поєднаних між собою внутрішніми матеріальними, енергетичними й інформаційними зв'язками і спрямованих на виробництво відповідного продукту чи надання певної послуги, що виступає в якості кінцевого результату його діяльності [4, с. 135–136]. Вважаємо, що наведене визначення є досить розмитим та чітко не дає відповіді на запитання про розуміння об'єкта досліджуваних правових зв'язків, оскільки є переважно узагальнюючим поняттям, яке охоплює весь спектр відносин, що мають місце у ланцюгу інноваційного процесу.

Слід звернути увагу, що у Законі України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (ст. 1) наведено формулювання поняття «технологія», під яким розуміється *результат інтелектуальної діяльності*, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік, строк, порядок і послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції, надання послуг. Таке визначення свідчить на користь того, що об'єктом венчурного інвестування інноваційної діяльності слід визнавати об'єкти права інтелектуальної власності, що надасть можливість чіткого розуміння сутності відносин з розробки та впровадження у сфери національної економіки різних інноваційних товарів, послуг тощо. Підтвердженням нашої думки є твердження прихильників визнання об'єктом са-

мої технології про те, що об'єкти права інтелектуальної власності є найважливішими та визначальними складовими елементами технології. Без їх наявності просто неможливо було б говорити про існування нових конкурентоздатних технологій. Оскільки в будь-якому випадку, створення певних винаходів, або навіть відкриттів, в умовах ринкової економіки буде направлена лише на одне – досягнення певного прибутку [4, с. 137]. Як наслідок, прийняття заходів до впровадження об'єкта інтелектуальної власності стає першим кроком на шляху здійснення інноваційної діяльності та формування інноваційного об'єкта в юридичному значенні [5, с. 78].

Слід повністю погодитися з думкою про те, що основними об'єктами інтелектуальної власності, що є вихідним матеріалом для інноваційної діяльності, виступають об'єкти промислової власності (винаходи, виробничі зразки, ноу-хау, технології). Саме вони становлять особливий інтерес для інноваційної діяльності, оскільки головним змістом останньої є діяльність з довготривалого і ризикового впровадження об'єкта інтелектуальної діяльності в певний об'єкт виробничої сфери, а також використання його з метою отримання прибутку і досягнення соціального ефекту. Характерною рисою перерахованих об'єктів інтелектуальної діяльності виступає те, що вони – результати розумової діяльності людини, тобто вважаються продуктом її інтелектуальної діяльності. Неабияку роль у підвищенні конкурентоспроможності продукції, виготовленої із застосуванням інновацій, відіграють об'єкти інтелектуальної власності, що входять до їх складу як базовий елемент. Закріплення державою виключних прав інтелектуальної власності на результати творчої, розумової діяльності означає визнання державою монопольних прав на них за їх правоволодільцями через юридичну заборону їх несанкціонованого використання іншими особами. Тому такі виключні права на центральний елемент інноваційних продуктів створюють передумову для монопольного володіння інноваційними продуктами й обмеження впровадження інновацій, що приводить до набуття законної та охоронюваної державою конкурентної переваги на відповідному ринку товарів (послуг) суб'єктами господарювання, які є правоволодільцями або користувачами об'єктів інтелектуальної власності [6, с. 3–6].

Інтелектуальна власність, якою наділені об'єкти венчурного інвестування, вимагає постійного внутрішнього контролю з метою своєчасної ідентифікації та забезпечення адекватного правового захисту. Безсумнівним є те, що прийняттям законів у сфері інтелектуальної власності було зроблено важливий крок у сторону створення системи правового забезпечення інвестування інноваційної діяльності в цілому. Той факт, що більшість з них відноситься безпосередньо до інноваційної сфери, свідчить про зростаючу увагу законодавчої влади до питань правового регулювання відносин між наукою і виробництвом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жорнокуй Ю. М. Правове регулювання венчурного підприємництва (цивільно-правовий аспект): дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2003. 195 с.
2. Кохан В. П. До правових проблем реалізації результатів інтелектуальної власності як інновацій. *Правове забезпечення комерціалізації результатів досліджень і розробок*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 трав. 2012). Харків : НДІ ПЗІР. 2012. С. 101–104.
3. Врублевська-Місюна К. М. Правові форми інноваційного інвестування: монографія. Харків : Юрайт, 2017. 176 с.
4. Актуальні питання господарсько-правового забезпечення інноваційної політики держави: монографія / за заг. наук. ред. Задихайла Д. В. Харків : Видавець СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. 256 с.
5. Атаманова Ю. Є. Інноваційне право України: проблеми теорії та систематизації: монографія. Харків : СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2005. 128 с.
6. Симсон О. Э. Правовая квалификация инновационной деятельности. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 8. С. 3–6.

REFERENCES

1. Zhornokui, Yu.M. (2003). *Pravove rehuliuвання venchurnoho pidpriemnytstva (tsyvilno-pravovyi aspekt)*. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
2. Kokhan, V.P. (2012). *Do pravovykh problem realizatsii rezultativ intelektualnoi vlasnosti yak innovatsii. Pravove zabezpechennia komertsializatsii rezultativ doslidzhen i rozrobok: materialy nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 22 trav. 2012) – Legal support of commercialization of research and development results: materials of the scientific-practical conference*. Kharkiv: NDI PZIR, 101–104 [in Ukrainian].

3. Vrublevska-Misiuna, K.M. (2017). Pravovi formy innovatsiinoho investuvannia. Kharkiv: Yurait [in Ukrainian].
4. Aktualni pytannia hospodarsko-pravovoho zabezpechennia innovatsiinoi polityky derzhavy. (2006). (Eds.) Zadykhailo D. V. Kharkiv: Vydavets SPD FO Vapniarchuk N. M. [in Ukrainian].
5. Atamanova, Yu.Ye. (2005). Innovatsiine pravo Ukrainy: problem teorii ta systematyzatsii. Kharkiv: SPD FO Vapniarchuk N. M. [in Ukrainian].
6. Simson, O.E. (2004). Pravovaya kvalifikatsiya innovatsionnoy deyatelnosti. *Pidpriemnytstvo. gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 8, 3–6 [in Russian].

Завадська Ангеліна Тимурівна

*молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID: 0000-0001-6114-0419*

**ДО ПИТАННЯ ДЕЯКИХ ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ
ТЕНДЕНЦІЙ ПІДТРИМКИ СТАРТАПІВ У ЄС**

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізація суспільства, перехід споживачів у сферу електронної взаємодії з продавцем товарів, послуг, робіт викликає потребу у правовому забезпеченні ефективного розвитку інноваційних галузей економіки. При цьому, в першу чергу, необхідно враховувати потреби інноваційних новостворених суб'єктів підприємницької діяльності – стартапів. Саме тому Європейський Союз (далі – ЄС) у свій політиці у 2021 році взяв курс на максимальне стимулювання заснування стартапів у ЄС як особами, що вже проживають у державах-членах, так і іммігрантами з третіх держав, адже саме від рівня розвитку інноваційного підприємництва напряму залежить економічна стійкість та потенціал майбутнього держави. У цих наукових тезах буде розкрито основні тенденції підтримки стартапів в ЄС.

Ключові слова: стартап, інноваційна діяльність, Startup Nations Standard, цифровізація, адміністративні послуги.